

Силабус курсу:

ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ (Психологічна практика)

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Ступінь вищої освіти:	Магістр
Спеціальність:	053 Психологія. Практична психологія
Рік підготовки:	2
Семестр викладання:	Осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	4.5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	екзамен

Автор курсу та лектор:

к.психол.н., доц., Каширіна Євгенія Володимирівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

kashirina@snu.edu.ua	+38-050-855-5130	Viber за номером телефону	325ГК аудиторія кафедри ППСР
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:	<p>Метою лекційних занять за дисципліною є формування у здобувачів вищої освіти чіткої позиції психолога-практика щодо дотримання вимог, які дозволяють починати практичну діяльність, формування особистісних рис, які є складовими особистості практичного психолога, кваліфікованого ставлення до предмету своєї діяльності, дотримання положень етичного кодексу психологів України.</p> <p>Метою самостійної роботи за дисципліною є засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.</p>
Результати навчання:	<p>Знання: особливості предмету діяльності практичного психолога – психічної реальності людини; закономірності динаміки психічної реальності людини; головні відзнаки між клієнтом, замовником та користувачем психологічною інформацією; основні джерела та види психологічної інформації; особливості використання психологічної інформації в психодіагностиці, психологічному консультуванні та психологічній корекції; різницю між моделлю діяльності кваліфікованого та некваліфікованого практичного психолога.</p> <p>Вміння: проводити аналітичне співставлення теоретичних напрямів психологічної науки для формування особистої узагальненої теорії; формувати особисту психічну реальність з урахуванням знань про особливості її динаміки; аналізувати деструктивні структури у психічній реальності клієнта та визначати рівень, на якому ця деструкція відбулася; відрізнити живу, фантомну та невротичну свідомість.</p>
Передумови до початку	<p>Базові знання з дисциплін: «Історія психології», «Вікова психологія», «Експериментальна психологія», «Психофізіологія», «Основи психологічного</p>

вивчення: консультування, психокорекції та психотерапії».

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни є засвоєння основних принципів та методів практичної роботи психологів, набуття практичних умінь і навичок при використанні спеціальних методів і прийомів. Отримання знань про головні форми діяльності практичного психолога – психодіагностику, психологічне консультування, психологічну корекцію і психотерапію.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК9 Здатність працювати в команді.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1	Особливості психологічної практики в сучасному суспільстві	4/4	Історія виникнення такої сфери діяльності психологів, як практична психологія – вітчизняної, західноєвропейської, американської. Взаємозалежність успішності, розвиненості, прогресивності суспільства та рівня його психологічної культури. Поняття та компоненти психологічної культури. Компоненти психологічної культури. Самопізнання та самооцінка. Пізнання других людей. Уміння управляти своєю поведінкою, емоціями, спілкуванням. Етичні принципи. Відповідальність. Конфіденційність. Відношення до клієнта. Анонімність. Благополуччя клієнта. Інформованість клієнта. Розкрити поняття клієнта та пацієнта. Основні компоненти професійної готовності психолога-консультанта. Теоретичний аспект. Практичний аспект. Особистісний аспект.	Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
2	Предмет, метод і завдання практичної психології	4/4	Психічна реальність як феномен і предмет діяльності практичного психолога. Роль Іншої людини в породженні психічної реальності. Характеристики психічної реальності. Роль Індивідуальних відмінностей людей в існування психічної реальності. Предмет роботи практичного психолога. Методи діяльності практичного психолога. Цілі та завдання практичного психолога. Динаміка психічної реальності. Схема психічної реальності. Етапи розвитку психічної реальності. Деструктивні зміни, які можливі на кожному з етапів розвитку психічної реальності. Необхідність знання структури та динаміки психічної реальності практичним психологом для діагностики та корекції порушень в її структурі.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
3	Модель професійної діяльності практичного психолога	4/4	Психологічна інформація. Джерела отримання психологічної інформації. Своєрідність процесу використання психологічної інформації практичним психологом. Жива свідомість, фантомна свідомість, невротизм – етапи та умови перетворення. Сучасні співвідношення між психосоматичними та соматичними захворюваннями. Необхідність високої кваліфікації практичного психолога для ефективної роботи з клієнтами в сучасних умовах. Кваліфікований психолог та його якісні відмінності від некваліфікованого. Цілі та завдання кваліфікованого психолога. Структура позиції кваліфікованого психолога. Особистісні диспозиції психолога як основа	Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			його готовності психолога до професійної діяльності.	
4	Поняття про соціальний заказ на роботу практичного психолога	4/4	Поняття соціального заказу на роботу практичного психолога. Умови та причини виникнення соціального заказу на професію практичного психолога саме в наш час. Професійне самовизначення практичного психолога. Основні суспільні напрямки соціального заказу на роботу практичного психолога. Поняття про клієнта, замовника і користувача психологічною інформацією. Характеристика кожного, правові засади спілкування з кожною категорією. Особливості орієнтації клієнтів на психологічну інформацію під час спілкування з психологом. Структура психологічної готовності психолога до професійної діяльності	Презентації в PowerPoint. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
5	Психодіагностика	4/4	Теоретична та практична психодіагностика. Відмінності, взаємодоповнення. Принципи психодіагностики. Психологічний діагноз. Вимогами до психодіагностичних методів: стандартизація інструментарію, в основі якої лежить поняття норми; надійність і валідність інструментарію; жорстка регламентація процедури обстеження. Психодіагностичні методи конкретизуються у трьох основних діагностичних підходах. «Об'єктивний» підхід. «Суб'єктивний» підхід. «Проективний» підхід. Процедура психодіагностичного обстеження передбачає реалізацію трьох етапів. Збір даних відповідно до задачі дослідження. Обробка та інтерпретація отриманих даних. Постановка діагнозу або прогнозу.	Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
6	Психологічна корекція	2/2	Методологічні основи організації психологічної корекції. Базова схема, за якою працює психолог, який займається психокорекційною роботою. Головні рівні аналізу психологічної норми розвитку під час психокорекційних міроприємств. Ряд прийомів і способів впливу, які застосовуються для проведення психокорекційної роботи. Проста пропозиція. Парадоксальна інструкція. Фантазування. Інтерпретація психологом ситуації клієнта і запрошення його до нового бачення ситуації, порада (побажання) клієнту, саморозкриття психолога перед клієнтом, емоційне резюме. Психокорекція як процес розширення діапазону реагування клієнта на ті чи інші подразники, формування навичок, що	Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			роблять його поведінку більш гнучкою, підвищення адаптивності особистості.	
7	Психологічне консультування	2/2	<p>Мета психологічного консультування. Узагальнена теорія – процес теоретичної обізнаності психолога-консультанта. Огляд основних положень головних психологічних шкіл – психоаналіз, постфрейдисти, біхевіористи, гештальтпсихологія, екзистенційна психологія, логотерапія.</p> <p>Інтерв'ю як основний метод роботи психолога-консультанта. Методи впливу на клієнта. Директиви. Індивідуальне консультування. Групове консультування. Переваги і недоліки, особливості. Правила направлення клієнта і проведення індивідуального і групового консультування. Види психологічного консультування. Інтимно – особистісне консультування. Сімейне консультування. Психолого-педагогічне та психолого-управлінське консультування. Ділове консультування. Класифікація психологічного консультування за тривалістю співпраці психолога і клієнтом.</p>	Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
8	Психотерапія	2/2	<p>Психотерапія – як погранична сфера діяльності практичного психолога. Своєрідність психотерапевтичної психологічної діяльності. Моделі психотерапії. Види неврозів : істеричний невроз, іпохондричний невроз, невроз нав'язливих станів, депресивний невроз.</p> <p>Методи психотерапевтичного впливу: особистісно-орієнтована психотерапія, сугестивна психотерапія, умовно-рефлекторна (поведінкова) психотерапія.</p> <p>Індивідуальна та групова психотерапія. Особливості взаємодії психолога-психотерапевта та клієнта. Психодрама – вид групової психотерапії, в якій досліджуванні поперемінно виступають в ролі акторів і глядачів в умовах моделювання життєвих ситуацій. Проблема показників ефективності психотерапевтичної та консультативної роботи практичного психолога.</p>	Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
9	Проблеми взаємодії практичного психолога з представниками суміжних професій	2/2	<p>Необхідність взаємодії психолога – практика з представниками соціономічних професій, як умова ефективної діяльності. Психолог і педагог (вчитель). Функції та принципи діяльності психолога та педагога (вчителя). Мета діяльності психологічної служби освіти у нашій країні. Конкретні завдання, які спроможний розв'язувати практичний психолог працюючи в школі. Основні види діяльності практичного психолога в системі освіти.</p>	Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>Психологічна освіта. Профілактика. Консультування. Діагностика. Корекція і розвиток дитини. Психолог і соціальний працівник. Функції психолога та соціального працівника. Основні види діяльності соціального працівника.</p> <p>Психолог і юрист. Функції психолога в юридичній практиці. Психологія потерпілого. Психологія неповнолітніх правопорушників. Судово-психологічна експертиза. Пенітенціарна (виправна) психологія.</p>	

Рекомендована література

Основна література:

1. Абрамова Г.С. Практическая психология: Учеб. для вузов. – М.: Академический проект, 2005. – 496 с.
2. Актуальні проблеми практичної психології. Ч.1.: Зб-к наук. праць міжнар. наук.-практ. конф. (Херсон, 23-24 квітня 2009 р.)/ Ін-т психології, історії та соціології ХДУ / Відп. ред. М.Й. Боришевський. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2009. – 718 с.
3. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2005.- 688 с.
4. Немов Р.С. Практическая психология: Познание себя: Влияние на людей: Пособие.- М.: Гуманит. издат. Центр ВЛАДОС, 2003.-320 с.
5. Обозов Н.Н. Психологическое консультирование : Метод.пособие.- СПб., 1993.
6. Основи практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. К.: Либідь, 1999.-536с.
7. Основи практичної психології: Підручник/ В. Панок та ін.- К.: Либідь, 2006. (1999) - 533с.
8. Практична психологія у міждисциплінарному аспекті: проблеми та перспективи: Матер. міжнар. наук.-практ. конф. (15-16 жовтня 2008 р., м. Дн-вськ). – Дн-вськ: ДГУ, 2008. – 476 с.
9. Практикум по возрастной психологии: Учеб. пособ./ Под ред. Л.А. Головей. – СПб.: Речь, 2008. – 688 с.
10. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии : Учебное пособие/ В. Д. Балин, В.К.Гайда, В.К.Гербачевский и др. // Под общей ред. А.А. Крылова , С.А.Маничева.-СПб.:Издательство «Питер»,2000.- 560 с.
11. Психолого-педагогическая профконсультация у учащихся/ Подред.Е.А.Климова.- Л.,1975.-99с.
12. Психологическая диагностика: Проблемы исследования / Под ред.К.М.Гуревича. _М.:Педагогика,1981.-232с.
13. Психолого-педагогическая профконсультация у учащихся / Под ред .Е.А.Климова.- Л.,1975.-99с.
14. Рабочая книга практического психолога: Технология эффективной профессиональной деятельности: Пособие для специалистов, работающих с персоналом. -М.: Изд.дом» Красная площадь»,1996. - 400 с.
15. Рабочая книга школьного психолога / Под ред. И.В. Дубровиной. - М.: Просвещение,1991. -303с.
16. Смагина С.Ю. Я и другой: Тренинги. / Редактор Розова И.А. – СПб., РОО «Адаин Ло»,1999. -167 с.
17. Сударенков В.В. Что скрывает глубина. Практические методы работы с сознанием. – Ростов н/Д.: Феникс, 2007. – 352 с.
18. Тейлор К. Психологические тесты и упражнения для детей: Книга для родителей и воспитателей: Пер. с англ.– 3-е изд.- М.: Апрель Пресс, 2008.- 224 с.
19. Харькин В., Гройсман А. Тренинги самооздоровления и самосозидания.- М.:Магистр,1996.-196с.
20. Хухлаева О.В. Практические материалы для работы с детьми 3-9 лет: Психологические игры, упражнения, сказки. – М.: Генезис, 2007. – 176 с.
21. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: Навчальний посібник.- К.:ВД”Професіонал”,2005.-656с.
22. Уорнер П. 160 развивающих игр для детей до 3 лет: Пер. с англ. – Минск: Попурри, 2008. – 192 с.
23. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В.В. Семейная психотерапия.- Л.,1990.

Додаткові рекомендовані джерела:

1. Анцупов А.Я. Конфликтология. 3е изд. / А.Я. Анцупов – СПб.: Питер, 2007. – 496 с.
2. Батурич Н.А. Проблема оценивания и оценки в общей психологии / Н.А. Батурич //Психологический журнал. – 1989. – № 2. – С. 81-89.

3. Беззубко Л.М. Теория и практика разрешения трудовых конфликтов / Л.М. Беззубко. – Луганск: ЛФДонГАСА, 2002. – 220 с.
4. Братченко С.Л. Мир экспертизы и его возможные координаты / С.Л. Братченко // Экспертиза образовательных инноваций / Под ред. Г.Н. Прокументовой. – Томск. – 2007. – С. 26–38.
5. Васильев В.Л. Юридическая психология: Учебник для вузов. 6-е изд. / В.Л. Васильев. – СПб: Питер, 2009. – 658с.
6. Вітенко І.С. Основи загальної і медичної психології / І.С. Вітенко, О.О. Чабан. – К.: Укрмедкнига, 2003. – 344 с.
7. Вудкок З., Френсис Д. Раскрепощённый менеджер.-М.: Дело,1991.-320с.
8. Грановская Р.М. Элементы практической психологии.- 5-е изд.- СПб.: Речь, 2007. – 655 с.
9. Детская практическая психология: Ученик /Под ред.. Т. Д. Марцинковской.- М.: Гардарики, 2004.- 255 с.
10. Захаров Л.И. Психотерапия неврозов у детей и подростков.- М.,1982.
11. Зейгарник Б.В. Патопсихология. -М.,1976.
12. Кочюнас Р. Основы психологического консультирования/ Пер.с лит. - М.: Академический Проект,2000.
13. Кузьмин И. Психотехнологии и эффективный менеджмент. -М.: Технологическая школа бизнеса, 1994.-192с.
14. Локалова Н.П. 120 уроков психологического развития младших школьников: Психологическая программа развития когнитивной сферы учащихся I-IV классов.: В 2-х частях – М.: Ось-89, 2008. – Ч.1. - 272 с.; Ч.2. – 160 с.
15. Маслоу А. Психология бытия. -М.,1997.
16. Методы и техники практической психологии: Учеб. пособ. / Под. ред. Л.М. Попова. – СПб.: Речь, 2007. – 224 с.
17. Мэй Р. Искусство психологического консультирования: Пер. с англ. Т.К. Кругловой. - М.: Независимая фирма «Класс»,1997. -160с.
18. Настольная книга практического психолога в образовании: Учебное пособие. - М.: Владос, 1996. - 529с.

Інформаційні ресурси.

- Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodle.snu.edu.ua/>

Методичне забезпечення

1 Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Основи психологічної практики»; (для бакалаврів) / Укл.: Є. В. Каширіна. – Сєверодонецьк: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2020. – 21 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Присутність на заняттях та засвоєння лекційного матеріалу за темами	60	20
Присутність на заняттях (у період настановної сесії) та своєчасне виконання самостійних практичних завдань у межах тем	-	30
Індивідуальна робота	20	30
Залік (тест)	20	20
Разом	100	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. До основних вимог за курсом віднесено - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаковими для всіх здобувачів засобами:– за допомогою програмного забезпечення Unicheck і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.

Завдання і заняття:

Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі

зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача. Здобувач вищої освіти має право на оскарження результатів оцінювання.

Поведінка в аудиторії:

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. На аудиторні заняття слухачі мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки.